

Omläggning av Fresta södra kyrkogårdsmur

Rapport 2017:03

Arkeologisk schaktövervakning i samband med omläggning av kyrkogårdsmur inom Fresta kyrkogård.

Upplands Väsby kommun

Fresta socken

Uppland

Lars Andersson

CC BY 04

Stockholms läns museum

Foto: Lars Andersson om inget annat anges.

Produktion: Stockholms läns museum

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Nacka 2017

OMLÄGGNING AV FRESTA SÖDRA KYRKOGRÄNSMUR

Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning

Lars Andersson

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr:	43111-21279-2016 (2016-06-13)
Stockholms läns museums dnr/projektnr:	2016:092/5016010
Landskap:	Uppland
Kommun:	Upplands Väsby
Socken:	Fresta
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Typ av undersökning:	Arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning
Projektgrupp:	Lars Andersson, projektledare
Uppdragsgivare:	Länsstyrelsen i Stockholm
Företagare:	Fresta församling
Undersökningsperiod:	Augusti-december 2016
Arkivmaterial:	Stockholms läns museums arkiv
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs vid förundersökningen

Innehåll

Administrativa uppgifter	4
Sammanfattning	6
Bakgrund	6
Syfte, frågeställningar och metod	6
Resultat	8

Fig. 1. Läget för Fresta kyrka markerat på översiktskarta. Skala 1:200 000.

Sammanfattning

Stockholms läns museum har under perioden augusti – december 2016 utfört en arkeologisk undersökning i form av schaktövervakning vid omläggningen av Fresta kyrkas södra bogårdsmur. Undersökningen utfördes i samband med arbetet genom en kontinuerlig kontroll av bogårdsmurens stenmaterial och uppbyggnad samt anvisningar till utföraren. Vid arbetet framkom ingen enligt KML 2 kap lagskyddad fornlämning. Arbetet dokumenterades löpande med fotografi, beskrivning och uppmätning.

Bakgrund

De södra delarna av bogårdsmuren till Fresta kyrka var i behov av omläggning efter ett tidigare inträffat ras. Efter ansökan från Fresta församling till Länsstyrelsen i Stockholm gavs Stockholms läns museum i uppdrag att övervaka omläggningen av murpartiet då det bedömdes finnas risk att fornlämning kunde påträffas.

Syfte, frågeställningar och metod

Målsättning och frågeställningar

Syftet med förundersökningen var att dokumentera eventuella fornlämningar som kunde framkomma i samband med omläggningen av bogårdsmuren. Inför undersökningen bedömdes sannolikheten vara relativt hög att runstensfragment kunde framkomma. Vid Fresta kyrka har tidigare ett flertal fynd av run-

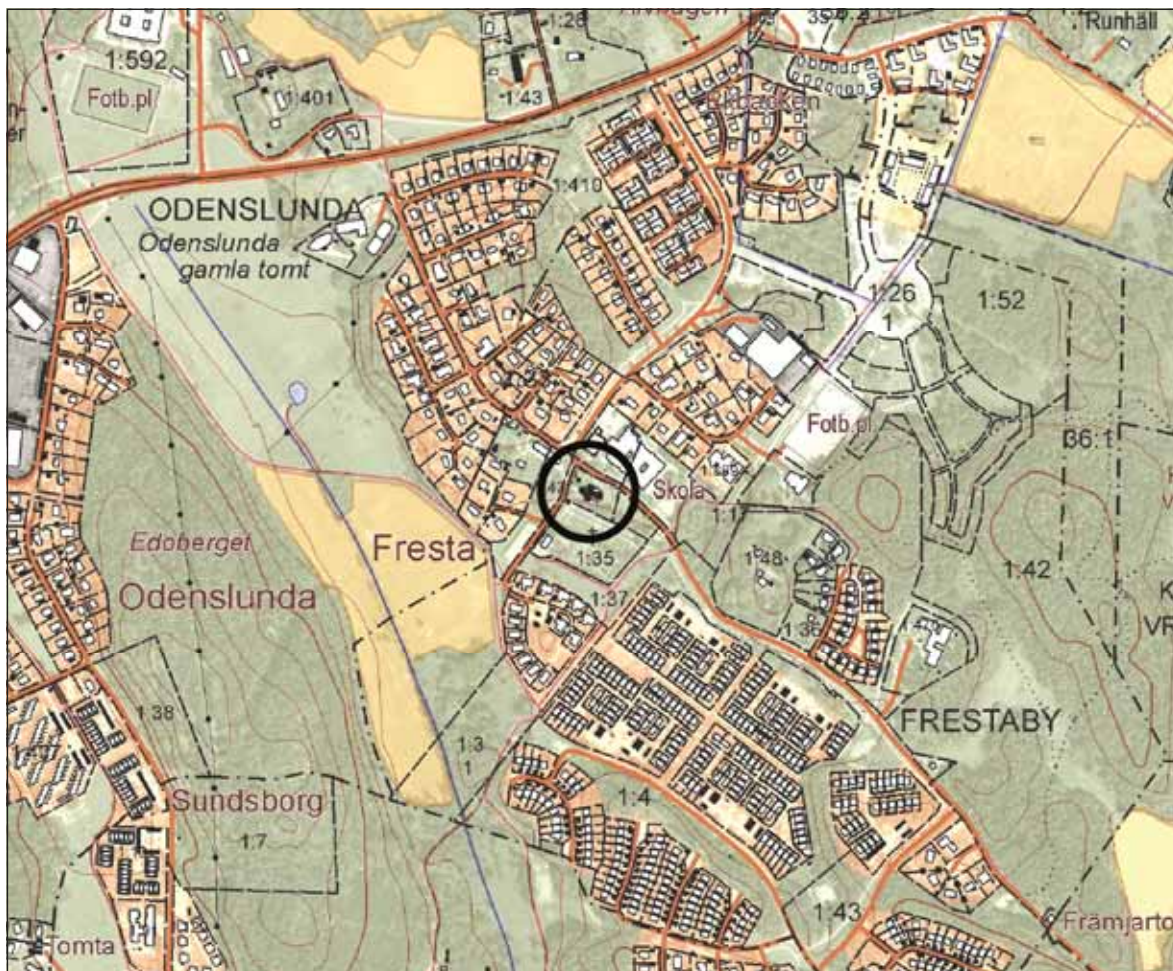

Fig. 2. Fastighetskartan med läget för Fresta kyrka markerat. Skala 1:10 000.

stenar gjorts. Till saken hör dessutom att i socknen saknas två runstenar, som tidigare belagts arkivalliskt.

Genomförande

Metoder och arbetsmoment

Den totala arbetsinsatsen för omläggningen pågick under perioden 15 augusti - 14 december 2016. Arbetet skedde under denna period med olika intensitet, genom etappvis nedtagning och uppbyggnad av muren. Det bedömdes inte som nödvändigt med en närvarande arkeolog under hela omlägningsarbetet. Arbetet lades istället upp som återkommande fältbesök där stenmaterialet och nedtagna muravsnitt granskades av arkeolog. Åtta fältbesök utfördes och länsmuseets arkeolog deltog också i projektets byggmöten där vidare arbeten beslutades. Stenmaterialet mellanförvarades under arbetet uppdelade i olika storlekar, vilket underlättade granskningen. En skriftlig anvisning med exempel på möjliga typer av fynd delgavs utföraren. Huvudsakligen lades samma material tillbaka i den nya muren, dock med kompletteringar av nytt material som hämtades från extern stenleverantör. Parallellt med den arkeologiska dokumentationen och övervakningen närvarade även en bebyggelseantikvarie från Stockholms läns museum i syfte att säkerställa kvaliteten av arbetet med muromläggningen (se separat rapport).

Dokumentation

Undersökningen dokumenterades löpande genom beskrivning, inmätning och fotografering.

Fig. 3. Den äldre murens kärna.

Analyser

Inga analyser utfördes.

Förmedling

Församlingsbladet producerade och publicerade en artikel i samråd med läns museets arkeolog.

Resultat

Arbetet skedde i samverkan med läns museets bebyggelseantikvarie, som vid genomgång av handlingar i Fresta församlingsarkiv fann att aktuellt avsnitt av kyrkogårdsmuren senast lades om 1958-1960. Muren hade en bruksmurad kärna som utgjordes av mindre sten som delvis var krossad. Bruket var uppblandat med jord. Bitvis var muren kraftigt påverkad av rotsystem. Muren plockades ner till grundläggningen (basen) som lämnades orörd. Basen utgjordes av större sten i lerig mo. Botten rensades översiktligt med skärsliv i syfte att finna eventuella daterande fynd. På ett avsnitt av muren saknades grundläggning och där har därför mer urschaktning skett till cirka 0,5 m under markytan.

Inga föremål eller anläggningar av arkeologisk karaktär framkom och därmed har undersökningens mål och frågeställning uppnåtts och besvarats.

Omlagt parti är har en längd av ca 34,2 m och en bredd av 2,0 m. Höjd 0,45 m i norra sidan och 1,2 m på södra sidan. Muren är uppbyggd av mestadels granit och gnejs med en storlek av 0,2-0,8m. Ingen förekomst av sandsten fanns.

Fynd

Inga fynd äldre än 1850 framkom. Två yngre gravstenar från tiden kring 1900 framkom och beslut togs under arbetet att återinföra dem i muren. Dessutom tillfogades sex stycken yngre gravstenar som under senare år borttagits från kyrkogården sedan gravrätten återgått.

Fig. 4. Totalt åtta stycken yngre gravstenar lades in i den omlagda muren.

Fig. 5. Basen av ett borttaget murparti.

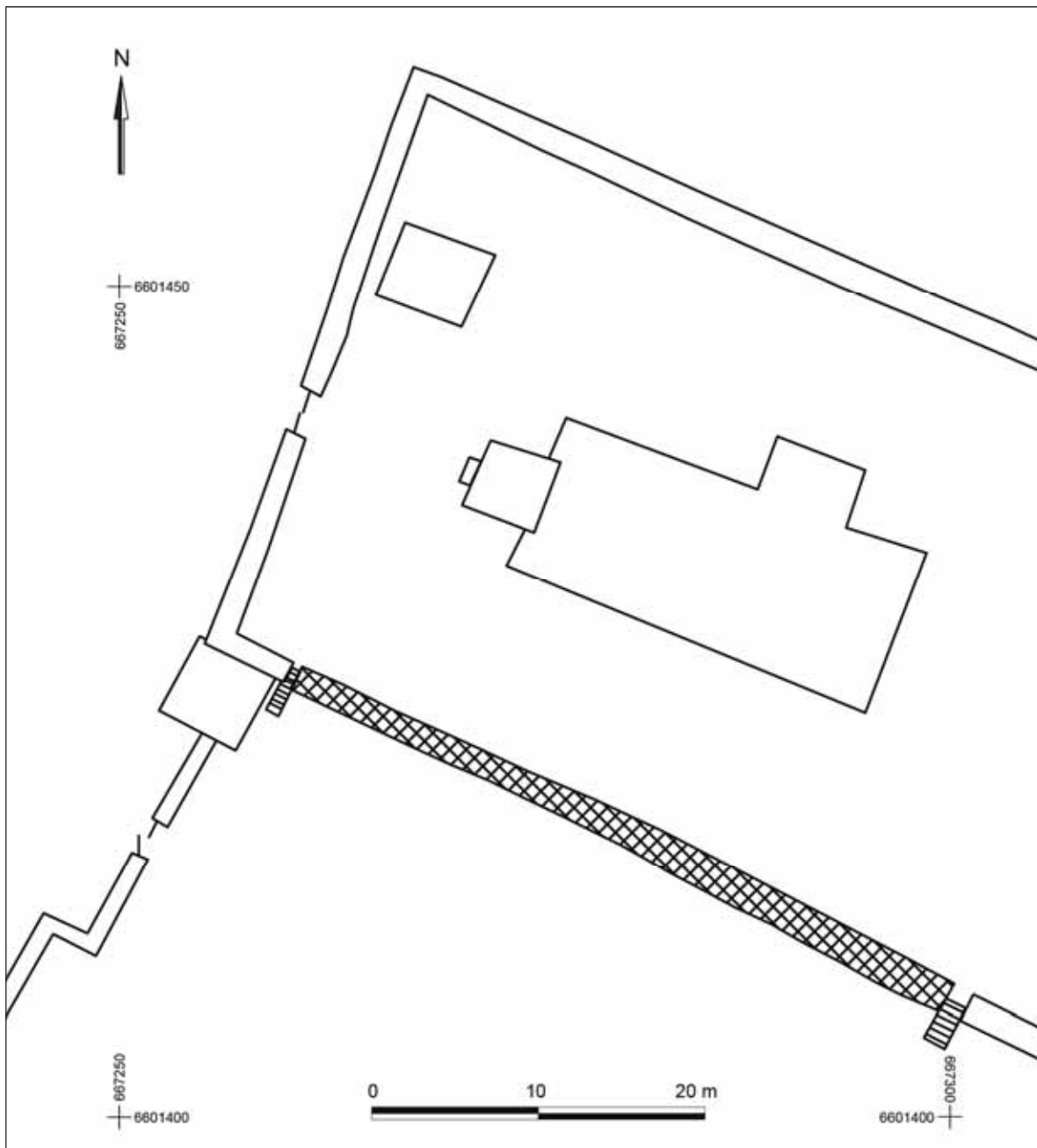

Fig. 6. Plankarta över Fresta kyrka och bogårdsmur. Berörd mursträckning skrafferat. Skala 1:400.

**STOCKHOLMS
LÄNS
MUSEUM**

Stockholms läns museum, Järnvägsgatan 25, 131 54 Nacka, 08-586 194 00 www.stockholmslansmuseum.se